

VADOVĖLIO VERTINIMO FORMA

I. BENDRA INFORMACIJA

Pavadinimas: Nacionalinis saugumas ir krašto gynyba. Vadovėlis 12 (IV gimnazijos) klasei

Autorius: autorių kolektyvas (Vida Česnuitytė, Viktor Denisenko, Ieva Gajauskaitė, Andrius Garbaras, Gintautas Jakštys, Asta Krikščionaitienė, Gintaras Labutis, Irmina Matonytė, Mindaugas Nefas, Andrius Pranskūnas, Rasa Smaliukienė, Andrius Tekorius, Ramūnas Trimakas, Vytautas Umbrasas, Dinas Vaitkaitis, Egidijus Vareikis. Vytenis Žilevičius)

Leidėjas: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija

Ugdymo pakopa, klasė: vidurinis ugdymas, 12 (IV gimnazijos) klasė

Dalykas: Nacionalinis saugumas ir krašto gynyba

II. VADOVĖLIO ATITIKIMAS BENRIESIEMS REIKALAVIMAMS¹

Kriterijus	Vertinimas		Pastabos
	Atitinka	Neatitinka	
3.1. tekstinė, vaizdinė, skaitmeninė ir interaktyvi medžiaga turi būti pritaikyta siekti dalyko bendrojoje programoje įvardytų tikslų ir uždavinių, ugdyti dalyko bendrojoje programoje apibrėžtas mokinių kompetencijas, atitikti dalyko bendrojoje programoje apibrėžtą mokymo(si) turinį ir pasiekimų lygių požymius;	Atitinka		Vadovėlis atitinka ugdymo programose keliamus reikalavimus. Mokymosi turinys atskleistas tinkamai, gausu praktinių pavyzdžių, realių gyvenimiškų situacijų. Atkreipčiau dėmesį į enciklopedinį pasakojimo stilių, kuris prašytusi sudedamas į schemas, lenteles ar kitas vizualizacijas.
3.2. vadovėlio ar mokymo priemonės struktūra turi atitikti didaktinius dalyko mokymo principus, pateikiamos įvairių tipų užduotys, atliepančios visus bendrosiose programose aprašytus	Atitinka		Vadovėlis atitinka didaktinius reikalavimus taikomus 12 klasės moksleiviams. Užduotys formuluojamos principu: nuo lengvesnių prie sunkesnių. Yra užduočių ar atskirų vadovėlio skyrių, kuriuose iš moksleivių prašoma analitinio požiūrio analizuojant konkrečias situacijas

¹ Vertinimo kriterijai ir jų numeracija pagal: „Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitiktis teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą“

pasiekimų lygius ir skatinančios taikyti įvairius mokymosi metodus;			
3.3. nėra fakto ir dalyko klaidų, turinys parengtas remiantis patikrintais ir patikimais šaltiniais;	Atitinka		Itin solidus akademinis vadovėlis. Autorių įvairovė, užtikrina daugiaperspektyvinį požiūrį į istorinius įvykius. Autoriai įvykius apžvelgia kritiškai, o taip pat užduotys formuluojamos siekiant formuoti kritinį mokinių mąstymą, o visa tai atsiremia į platų autorių ir jų rašomų temų išmanymą.
3.4. vadovėlio ir mokymo priemonės turinyje nėra diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Vadovėliai ir mokymo priemonės turi užtikrinti pagarbos asmenų įvairovei principą;	Atitinka		Užduotys ir autorinis tekstas tinka 12 klasės moksleivių amžiaus tarpsniui. Vadovėlyje nėra diskriminacijos aspektų, sudėtingos temos peržiūrimos daugiaperspektyviniu požiūriu. Užtikrinama pagarba asmenų įvairovei.
3.5. vadovėlio ir mokymo priemonės turinys atitinka asmens duomenų apsaugos pagal 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą bei kitų asmens duomenų tvarkymą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus;	Atitinka		Vadovėlio turinys atitinka keliamus reikalavimus keliamus 3.5 punkte.
3.6. vadovėlio ir mokymo priemonės turinys nesusijęs su realiai veikiančių įmonių, įstaigų, organizacijų ar kita veikla užsiimančių ūkio	Atitinka		Politinio angažuotumo ar kokios nors komercinės reklamos vadovėlyje taip pat nėra. Vadovėlyje naudojama kalba išlaiko akademinį ir didaktinį pasakojimo tipą, neperžengia

subjektų reklama, turinyje negali būti nurodomi realiai veikiančių įmonių, įstaigų, organizacijų ar kitų ūkio subjektų pavadinimai, rekvizitai, kontaktiniai duomenys;			nepagarbaus asmenybių, įvykių, šalių įvardijimo ar bet kokio emocinio tono, vyrai ir moterys vaizduojami nešališkai.
3.7. jei vadovėlyje yra nuorodos į konkrečius papildomus virtualiuosius išteklius, reikalingus vadovėlyje esančioms užduotims atlikti, vadovėlį įsigijusioms mokykloms turi būti užtikrinta laisva prieiga prie šių išteklių, nereikalaujant papildomo užmokesčio už teisę jais naudotis;	Atitinka		Vadovėlyje interaktyvių priemonių trūksta. Kelios pateiktos nuorodos atitinka reikalavimus; yra nemokamos ir laisvai prieinamos.
3.8. vadovėlio ir mokymo priemonės turinyje pateikiami situacijų, įvykių, reiškinių, procesų, asmenybių veiklos aprašymai, iliustracijos, užduotys, nepažeidžiantys asmens teisių ir laisvių bei pagrindinių tarptautinės teisės principų, vengiama neigiamas emocines reakcijas keliančių asociacijų, būdvardžių ir kategoriškų apibendrinimų, nėra neigiamų ar kitokių lyčių stereotipų, mergaitės ir berniukai, moterys ir vyrai vaizduojami nešališkai;	Atitinka		Neperžengiama nepagarbaus asmenybių, įvykių, šalių įvardijimo ar bet kokio emocinio tono, vyrai ir moterys vaizduojami nešališkai.
3.9. vadovėlio ir mokymo priemonės turinyje nėra nekorektiško, antidemokratiško, antivalstybinio turinio;	Atitinka		Vadovėlis pilnai atitinka šį konkretų reikalavimą. Kaip tik yra kreipiamas dėmesys į pilietiškumo, bendruomeniškumo skatinimą. Moksleiviai šiame vadovėlyje kaip tik stiprina savo pilietiškumo kompetenciją.
3.10. vadovėlio ir mokymo priemonės turinyje nėra tendencingai pateikiamos ir (arba) klaidinančios informacijos geopolitinių įvykių kontekste;	Atitinka		Vadovėlyje yra aptariamose aktualios temos šiandienos pasaulyje. Kadangi vadovėlis aptaria Lietuvai kylančias grėsmes, neįmanoma neaptarti geopolitinio šių grėsmių konteksto. Vis dėl to, autoriams pavyksta išlaikyti faktų kalbą ir įvykius aptarti pasitelkiant tarptautinių santykių teorijas ir netendencingai.

3.11. vadovėlio ir mokymo priemonės turiniu ar užduotimis nėra kurstoma tautinė nesantaika.	Atitinka		Vadovėlis atitinka šį kriterijų. Yra ieškoma pilietinio sugyvenimo formulių.
---	----------	--	--

III. VADOVĖLIO ATITIKIMAS SPECIALIESIEMS REIKALAVIMAMS²

Kriterijus	Vertinimas		Pastabos
	Atitinka	Neatitinka	
5.1.1. atitinka dalyko bendrojoje programoje nustatytus tikslus ir uždavinius;	Atitinka		Vadovėlyje ugdomos bendrosios kompetencijos ir aukštesnieji mąstymo gebėjimai. Bendrąsias kompetencijas ir ugdymo turinį pagal BUP pasiekimų raidos aprašą galima patikrinti skyriaus pabaigoje esančioje skyriaus apibendrinamųjų užduočių dalyje
5.1.2. atitinka dalyko bendrojoje programoje aprašytą mokymo(si) turinį;	Atitinka		
5.1.3. struktūruojamas taip, kad atskiros dalys logiškai derėtų tarpusavyje, atsižvelgiant į dalyko didaktiką, paisant mokinių amžiaus tarpsnio ir skirtingų kognityvinių gebėjimų ypatumų;	Atitinka		Vadovėlio turinys parengtas atsižvelgiant į konkrečios mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, grupės pažinimo, informacijos priėmimo ir jos supratimo ypatumus, jame turi būti išlaikyta vaizdo, spalvų, teksto, šrifto dermė.
5.2. vaizdinė medžiaga pateikiama taip, kad tikslingai derėtų su kitais vadovėlio turinio elementais, atsižvelgiant į dalyko didaktiką, paisant mokinių amžiaus tarpsnio ir skirtingų kognityvinių gebėjimų ypatumų;	Iš dalies atitinka		Galėtų būti daugiau paveikslėlių, ar kaip nors kitaip schematizuojančių priemonių. Ypatingai kalbant apie moksleiviams neretai sunkius teorinius modelius. Be to, užduotys galėtų būti keliapakopės ir orientuotos į schemų sudarymą, reikalaujančios papildomai jungti ir apdoroti tekstą. Kitu atveju kartais yra persistengiama su nuotraukų gausa ir kyla tikslingo jų panaudojimo klausimas. 49 – 66 puslapiuose yra pateiktos tik nuotraukos ir jų aprašai, nėra aiški šių nuotraukų prasmė, kaip jos dera su ugdymo programa, kokių žinių atskleidžia moksleiviui?

² Vertinimo kriterijai ir jų numeracija pagal: „Bendrojo ugdymo dalykų spausdintų ir įvairių interaktyvumo lygių virtualiųjų vadovėlių ir mokymo(si) priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą“

5.3. informacijos paieškos sistema padeda rasti reikiamą informaciją atitinkamo amžiaus tarpsnio mokiniams;	Atitinka		Vadovėlis – praktiškas. Jis yra praktiškas ir skiria dėmesį moksleivių pasiruošimui ir grėsmių atpažinimui kibernetinėje erdvėje. Taip pat sudarytos sąlygos teoriškai pažinti valstybės apsaugos institucijas.
5.4. pagal kiekvieną temą yra skirtingo sudėtingumo užduočių, atitinkančių dalyko bendrojoje programoje apibrėžtus visų pasiekimų lygių požymius;	Atitinka		Užduočių gausu, jos suskirstytos į skirtingų pasiekimų lygmenis.
5.5. klausimų ir užduočių formuluotės aiškios atitinkamo amžiaus tarpsnio mokiniams;	Atitinka		Klausimų formuluotės atitinka amžiaus tarpsnio keliamus reikalavimus.

IV. BENDRI VERTINTOJO PASTEBĖJIMAI

Vadovėlis itin akademiškas, vietomis tampantis enciklopediniu leidiniu. Tai ir trūkumas ir privalumas, nes patogų turi priemonę, kuri talpina tokį platų spektrą informacijos skirtos krašto gynybai, praktiniams patarimas, vertybių ugdymui. Bet kita vertus, pats enciklopedinis formatas gali kelti problemų šią informaciją perimti moksleiviams.

Atsižvelgiant į faktą, kad šiandien mokyklinė sistema dirba perkaitimo sąlygomis, vadovėlis itin rekomenduotinas, kaip sutaupantis laiko mokytojui ir parodantys kryptį mokiniui ir todėl itin reikalingas šiandienos mokyklinio švietimo kontekste.

V. GALUTINĖ IŠVADA

Vertintas Nacionalinio saugumo ir krašto gynybos vadovėlis 12 (IV gimnazijos) klasei, atitinka bendruosius ir iš dalies specialiuosius reikalavimus vadovėliams, todėl gali būti publikuojamas.

Tomas Vaitkūnas, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos istorijos mokytojas metodininkas

Parašas:

Data: 2025-04-17